

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра початкової освіти

**ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ
І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ
ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Збірник наукових праць

Випуск 11

Кривий Ріг – 2018

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 №462.
2. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011. – 392 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х. : Основа, 2009. – 176 с.
5. Рекомендації вчителям початкових класів щодо організації навчально-виховного процесу та реалізації нових навчальних програм згідно з Державним стандартом у 2012/2013 н.р.- К., 2012- С. 12-19.
6. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навчальний посібник. / Тетяна Миколаївна. Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

І.Г. Любар, Л.О. Хозяїнон

На основі Державного стандарту початкової освіти створено освітню програму природничої освітньої галузі. Головним завданням природничої освітньої галузі у початковій школі є: виховання любові та шанобливого ставлення до природи, до природи рідного краю, України, планети Земля, формування екологічно й етично обґрунтованої поведінки у природі, пізнання природи, дотримання правил природоохоронної роботи тощо.

Ключова компетентність включає в собі власну діяльність особистості, щоб вже в молодших класах дитина опинилась в ситуаціях, які сприяють її вихованості, моралі, здатності жити в суспільстві.

У курсі природознавства є теми уроків, на яких учні отримують відомості про правила поведінки в сім'ї, у класі, про національну свідомість, любов до природи, до рідного краю. Ми живемо в час розбудови й утвердження незалежної демократичної Української держави, відродження духовності українського народу, становлення національної освіти. У програмі природознавчої освіти є теми уроків: «Україна – наша держава»; виховні заходи на тему: «Державні і народні символи України», «Любіть Україну», на яких широко слід використовувати національну символіку та народні символи. Метою таких заходів і уроків є: ознайомлення дітей з національними та народними символами України, формування національної свідомості школярів; виховання почуття любові до своєї землі.

Природознавчий матеріал – це один із чинників формування комунікативних компетентностей учнів початкових класів та виховання в них національної свідомості. Історично склалося так, що кожна країна має свої Державні та народні символи. До державних символів належить герб та Державний гімн, які є розпі-

знавальними знаками країни. Українці мають свої традиції, які споконвіку шанують і бережуть – батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, червона калина, зажурена верба, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека. Усі вони наші давні і добрі символи, наші обереги. Можливо, маючи такі прекрасні символи, український народ зумів уберегти від забуття нашу історію. Про народні символи складено багато пісень і легенд. Народні символи – це наші святині.

Батьківська хата – це символ України. У давнину наші предки називали Берегинею своє житло, бо воно оберігало не лише від холоду, від зла, але й берегло чистоту людської душі.

Калина – символ життя, крові, вогню. Деякі дослідники пов'язують її назву із сонцем, жаром, паланням. Калина символізує материнство: кущ – сама мати, цвіт, ягідки – діти. Це також уособлення дому, батьків, усього рідного. Калина український символ позачасового єднання народу. Калина уособлює саму Україну.

Говорила мати – не забудься сину,

Як будуєш хату, посади калину.

Зоряна калина – і краса, і врода

Нашої України, нашого народу.

Пам'ятай же сину, що сказала мати,

Посади калину в себе біля хати.

Вишитий рушник – стародавній оберег дому, символ щасливої долі, злагоди і подружньої вірності. Український рушник пройшов крізь віки і нині символізує чисті почуття, безмежну любов до своїх дітей.

Наприклад:

Метою *природничої освітньої галузі* загальної освітньої освіти є формування наукового мислення та культури дослідження; розвиток системних уявлень про цілісність та розмаїття природи; утвердження принципів сталого розвитку, ефективної, безпечної і природоохоронної поведінки в довіллі. Головним завданням природничої освітньої галузі у початковій школі є виховання любові та шанобливого ставлення до природи рідного краю, України, планети Земля.

Виховання дбайливого ставлення до природи починається з дитячих років. Шкільні роки – найбільш активний період формування світогляду людини. Школа повинна повсякденно виховувати в учнів розумне, гуманне ставлення до природи. В. Сухомлинський вважав, що природа постає як світ людини, який не може бути відокремлений від самої людини. «Я завжди був переконаний, що природа – дерева, квіти, птахи, синє небо рідної землі, казка – це в роки дитинства є нічим не замінною силою, яка виховує священне почуття любові до Батьківщини» [4, с.25].

Слід пригадати «Школу радості», «Книгу природи», яку роками творили школярі – це були, по суті уроки мислення [4, с.27].

Куди діти йшли думати, – це екскурсії. Уроки в природі з молодшими школярами, які проводив В.О. Сухомлинський, яскраво показують, що природа є засобом виховання добрих почуттів людини. Тут дуже важливо, щоб учні брали активну участь в охороні і збагаченні природи. Має значення краєзнавча освіче-

ність учителя і дітей, зокрема й освіченість в тваринному і рослинному світі свого краю. Для поширення таких знань можуть бути використані:

- виготовлення стендів «Червона книга рослин», «Червона книга тварин», «Ліс – наше багатство», «Охорона природи»;

- виставка чучел, які в нашій місцевості охороняються: лелека білий, лелека чорний, пугач, дятел чорний, курінна сіра, сова болотна та інші;

- вікторина або стенд "Юному охоронцеві природи», де вмістити матеріал про охорону рослин і тварин. Можна на спеціальному стенді влаштувати макети «Мурахи – санітари лісу». Вважають, що два діючих мурашники на гектарі лісу достатньо, щоб ліс був здоровий.

Дослідники стверджують: «Ніщо так не загострює, не витончує спостереження як спостереження птахів». Вивчення біології птахів, їх перельоті дало можливість встановити, що перед скресанням річок прилітають граки, жайворонки, шпаки; під час руху криги – білі плиски, лелеки, качки; під час позеленіння верхівок верби – ластівки, горихвістки; із встановленої сталої температури – сокулі, солов'ї, сорокопуди. Бажано мати стенд: «Зимуючі птахи Криворіжжя» (дятел, горобці, ворона, сорока, сіра ворона, снігур).

Рекомендуємо практикувати різні вікторини, тематичні свята тощо:

Вікторина

1. Назвати 10 осілих птахів нашої місцевості.
2. У назві якого птаха читаємо число?
3. Яких дятлів ви знаєте? (чорний, зелений, сірий)
4. Що пташкам страшніше голод чи холод?
5. Чим корисна сова? (знищує мишей, гризунів).
6. Яку користь приносить синиця? (знищує шкідників дерев).
7. Чим корисний горобець? Де йому поставлено пам'ятник? (знищує комах, в американському місті Бостоні).
8. Якого лісового птаха називають лісовим лікарем? (дятла).
9. Які птахи прилітають з настанням зими? (снігурі).
10. На яких осінніх птахів заборонено полювати? (сов, куріпок, канюків).

Свята: Цікаве про тварин.

Наші зимуючі птахи.

Шкільне свято зустрічі птахів.

Наступним завданням природничої освітньої галузі є формування екологічно й етично обґрунтованої поведінки у природі, залучення до участі у природоохоронних акціях. Під час вивчення будь-якої теми у змісті «Природа навколо нас» повинна приділятися велика увага нормам поведінки учнів у лісі, у полі, на річці, у парку, сквері тощо. Важливу роль тут відіграють позакласні заходи. Екскурсії мають велике навчально-пізнавальне значення. Вони розширюють кругозір учнів, розвивають спостережливість, уміння бачити те, що раніше було поза увагою. Також виробляються практичні уміння та навички. Екскурсії сприяють вихованню естетичних почуттів і бережливого ставлення до природи. Як зазначено в програмі для учнів 1-4 класів загальноосвітніх шкіл, один із рекомендованих дослідницько-пошукових методів є екскурсія.

- Розвиток зацікавленості до пізнання природи, оволодіння способами навчально-пізнавальної діяльності, елементарними дослідницькими вміннями (через експерименти, спостереження).

Наприклад, тема: Горизонт.

Запам'ятай, у православних церквах нижня перекладка хреста дзвона нахилена на південь, а вхід у церкву зорієнтований на захід.

Спостереження:

зроби годівницю для птахів з будь-якого матеріалу, повісь на дереві в саду, парку, біля вікон школи, систематично підгодовуй і зроби висновки про те, який корм найбільше до вподоби тим чи іншим птахам (хліб, насіння, сало тощо).

Таким чином, формування предметної компетентності на уроках природознавства досягається завдяки формуванню знань природоохоронної роботи, екологічних знань, патріотичного виховання, виховання любові до свого краю, України.

Література

1. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: 5т. – К.: Рад. школа, 1977.
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Рад. школа, 1977. –Т.4.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти [електронний ресурс].
4. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. –К: ТД «Освіта – Центр плюс», 2018.
5. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р.Б. Шиян. - К: ТД «Освіта – Центр плюс», 2018. –С.122-185.
6. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах /Т.М. Байбара. – К.: Веселка, 1998.

ОСОБЛИВОСТІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА У 1–2 КЛАСАХ В АСПЕКТІ СУЧАСНИХ ЗМІН

Ю.В. Кокіна

Актуальність гри в даний час підвищується і через перенасиченість сучасного школяра інформацією. У всьому світі, і в Україні в тому числі, незмірно розширюється предметно-інформаційне середовище. Телебачення, відео, радіо, комп'ютер, мережа Інтернет останнім часом перенасичують учнів величезним обсягом інформації. Актуальним завданням школи стає розвиток самостійної оцінки та відбору одержуваної інформації. Однією з форм навчання, що розвиває подібні вміння, є дидактична гра, що сприяє практичному використанню знань, отриманих на уроці і в позаурочний час.

Дослідження вченими проблеми змісту і методів початкового навчання (Т. Байбара, Н. Бібік, М. Ващуленко, І. Гудзик, О. Савченко, О. Хорошковська та ін.) показали ефективність використання дидактичних ігор у навчанні молодших школярів. Як зазначають науковці, гра допомагає активізувати навчальний процес, розвиває в дітей спостережливість, пам'ять, увагу, мислення; збуджує інте-